

p239/68

„SELJAČKA ZVIJEZDA“

Smotra za socijalnu politiku i javnu skrb. - - -

IZDAVATELJ I UREDNIK: ZUBAR, MIHO JERINIĆ - ŠIBENIK (Dalmacija)

PUČKA TISKARA - ŠIBENIK.

Poziv na predplatu.

Seljaci, radnici, gragjani!

Čast mi je obavijestiti Vas, da će kroz ne dugo vrijeme pod gornjim naslovom početi izlaziti smotra za socijalnu politiku i javnu skrb svih državljana kraljevine SHS bez obzira na njihovo vjerovanje, na njihovo plemensko koljeno, kao i na to, kojoj oni stranci pripadaju.

Ovim se pitanjima have malo ili površno sada izlazeće smotre u kraljevini SHS, tako da će smotra „Seljačka Zvijezda“ nastojati, da ispunji ovu prazninu i u tom pravcu da progovori narodu iz same njegove duše.

Njezini su temeljni kameni ovi aksiomi:

I. Jedinstvo države SHS

pod slavnom dinastijom Karagjorgjevića i borbe protiv svakom tuđem ili domaćem, tajnom ili javnom rovaranju i pothvatu, koji bi bio naperen protiv jedinstvu države ili protiv Uzvišenoj osobi kralja Petra ili Njegovog Nasljednika obljubljenog Kraljevića Aleksandra.

II. Jedinstvo cijene kruha

u cijeloj kraljevini SHS, tako da ministarski savjet ima naći shodna sredstva i stvoriti uvjete, da se pšenični kruh u cijeloj državi ne smije skuplje prodavati od jednog dinara (četiri krune) po kilu, jer je živa i nečuvana žalost, da je u zemlji, kojoj je žito glavni proizvod, domaći i svakidašnji kruh skuplji, nego li u stranim državama, kojima mi prodajemo žitarice.

III. Jedinstvo pravoslavne i katoličke crkve

u kraljevini SHS, eda se tako jednom za uvijek ukinu sve vjerske trzavice, prepirke i mržnje između jednokrvene braće radi vjerskog fanatizma, prepuštajući crkvenim glavama pravoslavne i katoličke crkve, da one same ovo pitanje što bolje i što prije riješe na korist svojih sljedbenika, prije nego se među katolicima i pravoslavnim razplamsa vjerska borba, koju bezdušni elementi sa obe strane neotajno podpiraju. Njerna aksiomu jedinstva katoličke i pravoslavne crkve, smotra će zahtijevati potpuno poštovanje vjerskih osjećaja Muslimana i Mojsijevih sljedbenika u kraljevini SHS.

IV. Jedinstvo Srba, Hrvata i Slovenaca

u državi SHS i to faktično jedinstvo, da jedno pleme mora biti ravnopravno drugomu, i da u državi SHS nesmije biti plemensko nadkriljivanje ili nadmudrivanje, uz jedinstvenu borbu protiv svakom elementu, koji bi namjerice ili besvijesno zagovarao plemensku hegemoniju, koja sama u sebi nosi klicu smutnje, nesloge, mržnje, prezira među seljacima, radnicima i građanima, a koja bi prije ili poslije urodila neminovim i zlosretnim plodom, da bismo izgubili toli željenu slobodu i opet postali prosti kavazi i robovi tuđeg kopita, da nas gnječi i davi, kao što su nes davili i gušili tuđinci kroz tolika stoljeća na očigled cijelog izobraženog svijeta, a na radost i veselje habsburških tirana i krvnika.

V. Jedinstvo borbe

proti svakom i najmanjem pokušaju, da se više ikada nad zemljištem kraljevine SHS pojavi i sjena habsburških krvoloka, koji su tako divno znali podpirivati mržnju, neslogu i razdor između Srba i Hrvata. U tom smjeru podpirati će smotra već postojeći vojnički i diplomatski sporazum između kraljevine SHS i onih inostranih država, koje su vodile rat protiv Habsburgovaca za zajedničku obranu protiv intriga bivšeg bečkog dvora, jer ih u tomu spajaju zajednički interesi, da se austrijska carevina više ne pojavi u kojem bilo državnom obliku ili da se Karlo ne povrati na habsburško prijestolje, sa kojega bi opet vladao i sa Srbima, i sa Hrvatima i sa Slovencima.

VI. Jedinstvo zahtjeva,

da se svim građanima kraljevine SHS, koji su ili tekom svjetskog rata ili nakon rata stradali bilo na koji način, a bez njihove krivnje ima dopitati dolećna ošteta, a ako su već poginuli, da se njihove udovice i siročad ima uzeti pod državnu zaštitu.

VII. Jedinstvo tražbe,

da nijedan državljanin kao i nijedna ustanova, koji su ili na silu ili na prevaru uložili novac u ratne zajmove bivše Austro-Ugarske Monarhije, dotični novac nesmiju izgubiti.

VIII. Jedinstvo postulata,

da se u kraljevini SHS ukinu suvišni broj činovnika, koji su protekcijom bez ikakve stručne naobrazbe i kvalifikacije dobili dekretu u šake, jer ni seljak, ni radnik, ni građanin nije

voljan, da se od njegova grla diže, a da se tim državnim parasitima pruža lijepa prigoda, da se na njihova leđa po volji zabavljaju u raznim lokalima i da po kafanama sa kartama u bijelim ručicama lome Bogova i psuju i grde uprav seljaka, radnika i malogradjanina, jer im država tobože malo daje za njihov „naporni“ trud, dok se seljak za njihovo uzdržavanje znoj i krvvari od rane zore do kasne noći u polju i u gori; radnik ubija svoje zdravlje u radionici za nakovanjem; a malogradjanin razbija glavu, kako će sa svojih deset prsta izbiti iz živa kamena komadić kruha.

Upored tomu smotra će zahtijevati reformu činovničkog sistema i to u tom pravcu, da se ima ukinuti sistem razreda u više i manje činovnike, i da se vrijeme, marljivom, vjeronom i poštenom činovniku ima obezbijediti materijalni opstanak ali uz zahtjev, da se svakog onog činovnika, koji bi se polakomio za novcem, i počeo po kafama tražiti sreću kod azardnih igara, ima strogo kazniti, jer se ne smije dozvoliti, da takovom činovniku država plaća lijepu svotu za njegov bezbrižni opstanak, a da on, umjesto taj novac predati svojoj domaćici, da s njim hrani i oblači cijelu obitelj, lakoumno baca uzampas, i onda dužeci se desno i lijevo, da postaje radi zajma odvisan, pošto se od zaduženog činovnika ne može očekivati nepristran rad u njegovom uredu.

Takove činovnike treba iztrijebiti, jer oni nanašaju sramotu dobrim i poštenim činovnicima, koje svaki državljanin mora braniti od ovakvih državnih parasita, dok je postulat, da se ukinu razredni sistem činovništva, po kojem manji činovnik ima manju platu od višega, opravan tim, što je želudac podvornika jednog državnog ureda sastavljen od istih dijelova, kao i želudac šefa dotičnog ureda, pa nije ni pravo ni pošteno, da na primjer predsjednik suda ili kotarski poglavar masti braću sa dobrim zalagajima i pečenicama, a poslužnik njegova ureda, da se davi purom, kostrijećem i ostacima mesa, koje je mesar iz blagonaklonosti prodao višem činovniku za iste pare, kao što je prodao i ono mršavo sa kostima njegovu podvorniku.

Svakom državnom činovniku treba osigurati njegov opstanak, ali kako što se on znade lijepo i po zadnjoj modi oblačiti i pomnjivo pazi, da mu postole budu uvijek dobro naviksane, tako će se od njega zahtijevati, da istom pomnjom i pazljivošću vrši svoje dužnosti i da sa seljakom, radnikom i malogradjaninom postupa kako se to dolikuje izobraženom čovjeku, a ne u lice mile-lale, a iza leđa od šake do lakta,

IX. Jedinstvo kontrole

nad svim poreznim činovnicima, koji su određeni, da udaraju porez građanima; nad svim carinskim činovnicima, koji utjeravaju carinu za izvozne predmete, kao i nad svim sudbenim organima i to s razloga, da se u kraljevini SHS ne bi dogodio žalosni slučaj, da porezni činovnik radi bakšiša udari namjerno veći porez seljaku, radniku ili malogradjaninu nego li kojemu bogatašu; ili da carinski činovnik podmiče od kojeg izvoznika propusti koji vagun robe u inozemstvo i tim ošteti državu i građane; ili da koji sudbeni organ za masnu platu u kojoj parnici bude gaziti zakon i pravdu na štetu seljaka, radnika ili malogradjanina a na korist koje-kakvog odribova i narodnog gulikože.

X. Jedinstvo rada i dobitka

zagovarati će smotra u tom pravcu, da zakonom bude osiguran dobitak svakom seljaku, radniku i građaninu obojega spola za njihov krvavi rad i to u razmjeru od 14. Tom zakonskom ustanovom imao bi se naći onaj srednji put između kapitalizma i radne sile, na kojem bi obojica imala uzporedno jezditi boljoj i sretnijoj budućnosti i to bez krvoprolića između jednokrvene braće i otimačine tuđeg posjeda.

Gornje navedene tačke, o kojima će u smotri biti podrobnijeg govora, nijesu odsijev pjesničke fantazije, već se temelje na dubokom izražavanju i proučavanju socijalnih prilika u cijeloj kraljevini SHS, o kojima sam na dugo razgovarao sa mojim znancima i prijateljima, kroz četrnaest mjeseca moga lutanja od mila do nedraga, pa smo svi došli do dubokog uvjerenja, da u državi SHS treba, da se okupe u jedno kolo svi oni, koji joj misle dobro, da se sa zajedničkim silama bore protiv svemu i svakomu, ko svijesno ili nesvijesno radi protiv pojedinom građaninu bilo u vjerskom, bilo u plemenskom pitanju, ili protiv samoj državi, pa bio on ministar, činovnik, seljak, radnik, trgovac, bogataš ili siromah, dok su napokon ogledalo proširene korupcije, kojoj treba po što po to slati na put.

Nepune dvije godine bili su u Beogradu na okupu, mogu reći, ponajbolji naši ljudi. Ruku na prsa, govorimo jasno i bistro. Što su učinili? Odgovor je žalostan: Jedinstvu, za kojim smo u ropstvu pod bečkim krvolokom čeznuli kao za sisom dijete, oni su — Bog im prosti! — potkopali temelje.

Dalje ne govorim, jer mi srce zebe, kad pomislim, da je iz privremene skupštine u Beogradu bačen fitilj među narod, koji je uzplamsao za vrijeme izbora za konstituantu, da se je svaki razumni čovjek zgražao nad onim što se je sve žalosnoga i odurnoga pisalo pri izbornoj borbi.

Smotra će toj socijalnoj nevolji između Srba, Hrvata i Slovenaca posvetiti osobitu pažnju, tražeći, da se u plamteći oganj ne baca dalje ulja, nego da ga se sa svih strana začne gasiti, jer se, bré, u cijeloj kraljevini SHS ne će naći pametna, čovjeka, koji misli svojom glavom, kojemu pandrvi nijesu izjeli moždane, da bi mogao odobravati sve to veću širećuse neslogu i razdor, koji su počeli otimati maha između Srba, Hrvata i Slovenaca, isto što nema nijednog izbornika koji bi odobrio razmirice i nesuglasje između zastupnika, već svaki zdravomisleći seljak, radnik i građanin sa potpunim pravom zahtjeva i traži od već izabranih zastupnika, kao i od onih, koji se imadu još izabrati u okupiranom zemljištu, da bace na stranu sve suvišne stranačke razmirice i mržnje, a da svi skupa zajedničkim radom i savjetom svojski porade, kako će se kraljevini SHS Ustavom udariti nepomični temelji, koji će samoj državi pružati najboljeg jamca za njezino održanje, a nama, njezinim članovima, mogućnost, da se u njoj slobodno razvijamo i napredujemo.

Tko je dobro, pomnjivo i duboko proučio programe svih parlamentarnih skupina u kraljevini SHS, taj je na temelju nepristranog razmišljanja došao do tvrda uvjerenja, da u programim pojedinih stranaka, ima mnogo i mnogo sitnog bisera. To se poraći neda! U tim programima ima to, svih dodirnih tačaka, koje, kada bi se izvršile nemogu nego biti na čast njihovim nadahniteljima, pa se oni ubrajali u demokratsku, radikalnu, pučku, seljačku, težačku, narodnu, republikansku ili socijalističku stranku.

Za provedenje svih dodirnih tačaka potreban je sporazum između stranaka, i tu sam uvjeren, da ljudi od oka i boka, ne će propustiti nijednu prigodu, da se u dobrim stvarima slože.

Osim ovih dodirnih tačaka ima i onih, koje stoje u diametralnoj opreci, i ove su one, koje prave razliku između demokrata, radikalca, zajedničara, republikanaca, seljaka, težačka, socijalista i pristaša pučke stranke. Svi su ljudi razne čudi, pak dok jedan misli, da su njegovi politički nazori najidealniji, drugi vidi u njima sasna protivno. I eto razloga neslozi, napadanju, razdoru, osvadama i mržnji. Smotra će „SELJAČKA ZVIJEZDA“ nastojati, da nepristrano i bez ikakva prismoka, poskorupi sve ono što je dobro u programima raznih stranaka, a da izluči sve ono, što razrožuje stranke i njihove pristaše, te da pruži u tom pravcu svojim čitaocima jasnu sliku između korisnoga i štetnoga, dobra i zla, fantazije i realnosti, istine i varanja, dobitka i gubitka, pa da s vremenom svaki njezin čitaoc uzbuđe moći sam birati kukolj između pšenice u svom hambaru.

Jedna od najvećih nesreća, koje se šire diljem cijele kraljevine SHS je ta, da se mnogi naši ljudi ne mogu otresti starih mana, već traže da u mutnom love one, koji nijesu još imali sreću, da mogu svojim zdravim razumom razabirati dobro od zla.

Današnje rušenje, koje podpiru razni elementi, smatraju oni rodoljubnom vrlinom. Ne, to su podkopači državnih temelja i narodnog jedinstva. Ti su ljudi na krivom putu. Mi smo se nekada u svakoj zgodi isticali kao rušitelji, i to je bila naša rodoljubna dužnost bez obzira na progovstva, globe, tamnice i vješala. Rušili smo temelje tuđe vlasti nad nama. Ali danas naša je dužnost, da se u protivnom smislu isticemo. Svi mi, a posebno cijela inteligencija u kraljevini SHS pozvana je da promijeni mentalitet od jučer, naime mentalitet rušenja.

Danas mi moramo graditi, a ne rušiti, a jer je stotinu puta teže graditi nego li rušiti, to je sveta dužnost svakog srpskog, hrvatskog i slovenskog intelektualca, da, gdje-god on bio i u svakoj prigodi pozivlje svakog seljaka, radnika i malogradjanina, da rade, da grade, i da doprinesu kamičke za što čvršću izgradnju našeg novog doma.

Smotra „SELJAČKA ZVIJEZDA“ ne će propustiti nijednu zgodu, a da ne bude u tom smislu pozivati seljake, radnike i građane, jer

na njezinom barjaku stoji napisano sa zlatnim slovima njezino geslo: „Braćo, gradimo, a kahnimo se rušenja kraljevine SHS“.

Svaki je državljanin dužan da radi oko državne kristalizacije. U tomu neka nam budu izgled naši neprijatelji sa sjevera. Njih je rat omeo daleko više od nas, a oni sada prionuli uz rad tako da već nakon malo mjeseca sa ponosom poručuju Europi i Americi, da u njih vlada red i mir, i da njihove sve fabrike rade u redu kao i prije rata. I ako su naši neprijatelji, čovjek im se mora diviti!

Kod izbora za konstituantu nijedna stranka nije dobila relativnu većinu u skupštini i već sama ta činjenica bila je dostatna neprijateljima naše kraljevine, da postavljaju najodurnije prognoze za uspješni rad u konstituantu, za potpuno rasulo države. Mnogi su se dobri ljudi pobojali za sudbinu konstituante. A zašto? Zar izabrani zastupnici nijesu svijesni svoje velike odgovornosti, koju su uzeli na svoje pleći pred narodom? Oni ne trebaju ničije obrane, oni su sa dosadanjim radom u odborima pokazali, da je i njima rad najprva dužnost. Neka, dakle, radi svak i svudje, pa će svako naše kolo juriti u redu.

Radimo, seljaci, radnici i građani bez umora i počinka, jer ćemo se u ovoj borbi protiv svaki dan rastućim cijenama svim industrijalnim predmetima i živolnim namirnicama jedino sa radom moći uzdržati zdravi i veseli na nogama.

skupa ovog mnijenja, te, dok vas u jednu ruku pozivljem, da me i vi poduprete sa vašim silama i umom, eda plemenita i uzvišena svrha smotre, koja, kako vam je jasno, ide za tim, da našoj seljačkoj, radničkoj i građanskoj siročadi otire suze i mrtvi znoj sa biljedog i na pola uvelog lica, prođe što dublje i šire kroz narod i svijetlo pobijedi tminu, dotle se nadam, da ćete se svojski zauzeti oko toga, da stanete na put svim onim paklenim pokušajima bezdušnih elemenata, koji među vama siju plemensku i vjersku mržnju, vas draže, eda bi sami od vaše nesloge crpili koristi.

Seljaci, radnici, građani! Zauzmite se svojski, da u vašem komšiluku izcedne i zadnji trag bilo plemenske mržnje i zavisti; ljubite se među sobom kao prava braća; častite jedan drugoga; kanite se pijanstva i razbudna života; manite se zlih navika i običaja psosti; bježite od igrača, jer će vam sadrijeti i košulju sa leđa; podnosite mukotrpno sve nedaće koje vam je nanio svjetski rat; takmite se u dnevnom radu; u svakom kutiću držite mir i red; ne grđite nikoga; poštujujte vjerske osjećaje i uvjerenje pojedinih vašeg sugradjanina; izpunjavajte bez ikakva srama i straha od prigovora koje-kakvih mutikaša naloge vaših duhovnih starijehina — jer je sve to skupa kadro, da i seljaku, i radniku i građaninu oplemeni srce i dušu, i jer će samo plemenitim srcima i dušama moći uspjeti u kraljevini SHS uzpostaviti onaj željkovani društveni sklad, koji joj na žalost još uvijek fali, a koji je stozerni kamen napretku i boljitku države, kao i po-jednog njezina člana.

Seljaci, radnici, građani!

U svakom pravcu izloženi program smotre je šist i bistar, zdrav i jasan, istinit i nepatvoren, iskren i pošten, te kao takav on je pristupačan svakom državljaninu kraljevine SHS, jer mu je jedini cilj dobrostanje i napredak pojedinog člana naše državne jedinice, koja treba rada i savjeta, jer da se, što bolje uredi i da napreduje.

Za potpuno izvršenje toga programa u kraljevini SHS, koliko smotra, toliko njezinog utemeljitelja i njegove znance i prijatelje, koji će mu u svemu biti zborom i tvorom pri ruci, nemogu ih podmititi niti podkupiti zlatni dukati i cekini, ali niti razni ordeni, — za kojima čeznu mnogi narodni mudenici - nijesu kadri, da bi im u radu za dobrobit i blagostanje seljaka, radnika, građana svijuu triju plemena, bez razlike na njihovu vjeroispovjest, bili oni katolici, pravoslavni, muslimani ili Mojsijevi sljedbenici mogu

začepiti usta, da narodu ne govore istinu i pravicu, te da između zavadjehnih šire slogu i ljubav;

zaslijepiti oči, da ne vide nepravde, koje jači počinja nad slabijim;

probušiti uši, da ne čuju pogrde i uvrijeđe, kojim razni smutljivci i mutikaše pitaju neuke i prostodušne;

zatrpiti nozdrve, da ne njuše one ogavne i odurne plinove, koje talmi apostoli mira i ljubavi iz potaje bacaju među narod da ga duše, da ga truju;

zaustaviti srce, da ne kuća za jade, patnje, boli, nevolje i glad svih onih, koji bi bili sretniji od Kreza, da im se je moguće do mile volje najesti i sjerčanice;

otrovati krv u žili kucavici, da ne bježe za gole i bese, neuke i zavedene; bolesne i zapostavljene, koji se za pače hljeba ljuto more i krvavo znoje, i koji se, nakon što su bili izmuždeni, isisani, oglobljeni obijaju od sela do sela, od mila do nedraga, te iznemogli umiru sa gladom na očima - a na očigled Lukolove sofre;

posjeći ruke, da bijednim i polumrtvim ne otiru mrtvi znoj sa izpačenog čela, i da ne pišu istinu pokazujući narodu puteve i staze, kako će svakomu seljaku, radniku i građaninu biti olakšan ovaj trnoviti put od Križa u borbi za onaj zalogaj svakidašnjeg hljeba, jer u kraljevini SHS

Kruh ne smije biti skuplji po kilu od četiri krune.

da ga se uzmogne i najzadnji bogac do sita i mila najesti u petak kao i u svetac.

Zubar MIHO JERINIĆ.